

Codi: 20693

Assignatura: Teoria (i Pràctica) de la Redacció Periodística

Tipus d'Assignatura:

Nombre de crèdits: 10

Professor: Francesc Burguet Ardiaca (Grup 51)

Quatrimestre: Primer quadrimestre

Objectius de l'assignatura:

L'alumna/e haurà de ser capaç de desxifrar el procés d'elaboració de la informació, és a dir, tenir consciència crítica de la labor del periodista quan informa d'una notícia i no d'una altra, i n'informa d'una determinada manera i no d'una altra, amb un determinat títol i no un altre, un determinat ordre jeràrquic de la informació, en un determinat espai o temps de la informació. Aquesta anàlisi, doncs, ha de permetre una lectura crítica de la informació, ha de capacitar l'alumna/e a discriminar i descriure el procés subjacent de construcció (del sentit) de l'actualitat i, alhora, com a periodista, l'ha de facultar a elaborar la informació i exercir l'ofici de manera responsable i lliure —coherent, conseqüent, conscient—. O sigui, competència textual i també competència contextual, perquè sense competència, l'ètica només prodria ser una casualitat.

Resum del contingut del temari:

Des del concepte de notícia com a unitat de sentit contextual de l'actualitat, l'assignatura examina la irrenunciable condició interpretativa —pretextual, textual, supratextual— de la labor informativa i proposa un conjunt articulat de conceptes —una teoria descriptiva i explicativa—, derivats sobretot de la pragmàtica i de la lingüística textual, que han de permetre identificar i descriure de manera sistemàtica els mecanismes de formulació de la interpretació implícita en la informació d'actualitat, condició capital per una lectura crítica dels mitjans i un exercici responsable —professional, en una paraula— de l'ofici.

Temari:

I. LA COMUNICACIÓ PERIODÍSTICA

1. Fet, notícia, informacions: de la realitat a la percepció de la realitat.
2. Concepte de notícia i d'informació: text i context de la informació:
 - 2.1. Unitat informativa: textualment autònoma, contextualment dependent.
 - 2.2. Unitat de percepció de la realitat. Unitat de sentit: cohesió textual i coherència global.
 - 2.3. Notícia: unitat que s'ha de designar i que s'ha de descriure.
 - 2.4. Condició mínima de la notícia: modificació (imprevista o no) de l'estat de coses del món: naturalesa relativa, variable, contextual de la notícia.
3. La periodista com a intèrpret de l'actualitat. Condició i naturalesa interpretativa de la labor informativa: la determinació de la notícia. Ordre jeràrquic de la informació. La portada: visió/versió del món.

II. GÈNERES INFORMATIUS I D'OPINIÓ

1. Inèrcies i equívocs de la classificació dels gèneres periodístics.
2. La frontera entre els gèneres: "Els fets són sagrats (informació), els comentaris són lliures (opinió)".

3. Informació, interpretació, opinió: la funció progressiva i complementària del periodisme: notícia, crònica, entrevista, reportatge, anàlisi, opinió...
4. La interpretació contextual de la informació:
 - 4.1. La interpretació i l'opinió implícita en la informació.
 - 4.2. Insuficiència de la certitud i de la veracitat com a garanties de la bondat informativa.

III. L'OBJECTIVITAT

1. Mite i equívocs de l'objectivitat.
 - 1.1. L'estil informatiu, impersonal, descriptiu: falsa garantia d'objectivitat informativa.
2. Objectivitat Vs subjectivitat: dades objectives, informació subjectiva.
3. Imparcialitat, honestat, legitimitat.
4. Naturalesa subjectiva, intencional (o intencionada), de la (im)parcialitat informativa:
 - 4.1. Ètica i competència professional (sense competència, l'ètica no porta enlloc, però viceversa, tampoc).

IV. LA INTERPRETACIÓ EN LA INFORMACIÓ

1. Fases de la labor informativa: pretextual (selecció de notícies); textual (estructura jeràrquica del text informatiu); supratextual (disposició de les notícies en l'espai/temps de la informació).
2. Naturalesa interpretativa de la informació: dependència contextual del text informatiu.
3. La periodista: intèrpret contextual i productora de textos.
4. Interpretació implícita i explícita en la informació.

V. EL TEXT INFORMATIU

1. Noció de text: verbal, no-verbal; gramaticalitat i acceptabilitat; cohesió lineal i coherència global; macroestructura i macroproposició.
2. Informació: versió possible (i compatible) d'una notícia.
3. Informar: referir una notícia. Referir: designar i descriure.
 - 3.1. Condició designativa (i representativa de la notícia) del titular informatiu.
 - 3.2. Condició descriptiva del text de la informació.
4. Classes de coherència global: temàtica, descriptiva, informativa...
5. Cohesió i coherència del text informatiu. Naturalesa referencial de la coherència informativa.
 - 5.1. Relació entre el titular i el text de la informació: coherència representativa i (viceversa) conseqüència descriptiva. Progressió temàtica del text informatiu: esquemes bàsics.
 - 5.2. Entrada o primer paràgraf de la informació: reiteració del contingut informatiu del títol, legitimar de manera satisfactòria les implicacions del títol, complementar la informació.
 - 5.3. Títols globals i focals. Funcions d'avanttítols i subtítols. Títols temàtics i remàtics.
6. Temps real i temps verbal de la informació: present, pretèrit perfet, pretèrit indefinit; el temps verbal dels titulars. Unitat temporal i temps de l'acció. Usos en premsa escrita i mitjans audiovisuals.
7. Ordre cronològic, ordre narratiu, ordre informatiu.
8. El llenguatge informatiu: claredat, concisió, precisió (ahora).
9. Ús i abús de l'estil nominal: frase nominal i frase verbal.

VI. INFORMACIÓ DE DECLARACIONS

1. Fonts d'informació: agències de notícies, gabinets de premsa, gabinets de comunicació; fonts oficials, oficioses, exclusives, reservades; portaveus, testimonis, confidents.
2. Autoritat i fiabilitat de les fonts: verificació i contrastació de la informació. Implicació i interessos de les fonts en el conflicte: pluralitat i diversitat de les fonts. Informacions exclusives: investigació i filtració; off the record, informacions embargades. Identificació de les fonts: atribució
3. Rutines diàries: rodes de premsa, comunicats, sentències, entrevistes...

4. Citació de declaracions: directes, indirectes. Literalitat i sentit.
5. Atribució de declaracions: atribució nominal i/o verbal.
6. Els verbs d'atribució: neutres o significatius (graus, força il.locutiva).
7. Atribució locutiva i il.locutiva.
8. Titulació d'informació de declaracions: títols globals i focals.
9. Tècniques d'atribució: anterior, posterior, inserida; atribució de reforç: usos de cometes i guions; usos i abusos dels dos punts; elements de transició, enllaç i continuïtat; connectors. La coordinació copulativa (i) en els titulars informatius.
10. Sintaxi i atribució: fluïdesa del text; jerarquia sintàctica i informativa; coordinació sintàctica; funció contextual de les oracions de relatiu. Frases, paràgrafs; titolets.

VII. CONTEXTUALITZACIÓ DE LA INFORMACIÓ

1. Noció de context. Text, context i co-text; contexts situacionals, culturals, cognitius, socials.
2. Llenguatge i comunicació: significat i sentit.
3. Teoria dels actes de parla: acte locuti, il.locuti i perlocuti.
4. Paraules i accions: equivalència i confluència comunicatives.
5. Fórmules de contextualització de la informació:
 - 5.1. Atribució locutiva: Verbs Il.locutius d'Atribució Locutiva (VIAL) o Atribució Il.locutiva de To o Intenció (AITI).
 - 5.2. Ampliació de Context en el Text (AC) i Context d'Interpretació (CI).
 - 5.3. Descontextualització: Context Zero.
 - 5.4. Atribució Il.locutiva de Sentit (AIS): contextualització de la locució. AIS de primer i segon grau. Naturalesa intencional, interpretativa de l'Atribució Il.locutiva de Sentit.
 - 5.5. Designacions Significatives (DS); Determinacions Significatives (DtS): dimensió contextual de les oracions de relatiu
 - 5.6. Contextualització Textual i Supratextual. L'actualitat com a context de la informació.
6. La interpretació formal: la crònica de corresponsal.

Bibliografia bàsica

- AUSTIN, J. L. (1990): *Cómo hacer cosas con palabras*. Paidós, Barcelona.
- BURGUET ARDIACA, F. (1997): *Construir les notícies. Una teoria de la redacció periodística*. Barcelona, Dèria Editors, Papers d'Estudi, 1.
- CASTELLÀ, J. M. (1992): *De la frase al text*. Empúries, Barcelona.
- FONTCUBERTA, M. (1993): *La noticia. Pistas para percibir el mundo*. Barcelona, Paidós.
- GOMIS, L. (1991): *Teoría del periodismo. Cómo se forma el presente*. Barcelona, Paidós.
- GRIJELMO, A. (1997): *El estilo del periodista*. Madrid, Taurus.
- NÚÑEZ LADEVÉZE, L. (1991): *Manual para periodismo*. Barcelona, Ariel.
- NÚÑEZ LADEVÉZE, L. (1995): *Introducción al periodismo escrito*. Barcelona, Ariel.
- OLIVA, L., i SITJÀ, X. (1990) *Les notícies a televisió*. Instituto Oficial de Radio y Televisión, Barcelona.
- TUCHMAN, G. (1983): *La producción de la noticia*. Barcelona, Gustavo Gili.

Metodologia docent:

Teoria: En la primera part del curs, les classes són, lògicament, de mena magistral: es tracta d'exposar, explicar i legitimar els conceptes d'anàlisi textual i contextual de la informació: la teoria, descriptiva i explicativa. A mesura que l'alumna/e assimila aquest instrumental teòric d'anàlisi, les classes es faran més actives, en el sentit que es proposaran exercicis d'aplicació de la teoria en l'anàlisi de la informació per tal de comprovar si la teoria s'ha entès i per examinar-ne la seva utilitat, és a dir, verificar-la.

Pràctica: L'alumna/e aprendrà a redactar textos informatius mitjançant un programa de pràctiques instrumentals diàries: instrumentals vol dir que estan específicament preparades per a) identificar i entendre el procés informatiu, b) adquirir de manera sistemàtica, articulada, les tècniques de redacció informativa i c) prendre consciència de la naturalesa interpretativa de la labor periodística d'acord amb la teoria explicada. Els exercicis de pràctica seran corregits, retornats i comentats —de vegades de manera particular, de vegades de manera general o genèrica.

Sistema d'avaluació

Tothom haurà de fer la part de Teoria de l'examen final. En el cas de la pràctica, l'alumna/e pot aprovar-la o bé per curs o bé a l'examen final. L'aprovat de la pràctica per curs és competència, és clar, del professor de pràctiques que, d'acord amb els criteris del professor titular, avaluarà de manera continuada els exercicis fets a diari per l'alumna/e, en el ben entès que aquesta avaluació no és qüestió de mitjanes sinó més aviat d'evolució: el professor de pràctiques aprovarà l'alumna/e quan tingui la convicció explícita —continuitat i estabilitat en la resolució positiva de les pràctiques— que l'alumna/e domina de manera satisfactòria la redacció informativa. Satisfactòria vol dir que els textos elaborats podrien ser publicats en un mitjà de comunicació professional. Si les pràctiques no s'aproven per curs, sempre queda l'opció de l'examen final. Ara bé, Teoria i Pràctica són dues parts complementàries, articulades, d'una única assignatura, i això vol dir que s'han d'aprovar les dues parts per aprovar l'assignatura. Per entendre'ns: un 5 de Teoria i un 5 de Pràctica dona un aprovat; però un 7 de Teoria i un 3 de Pràctica, per exemple, o viceversa, serà un suspès: en aquest cas tampoc té sentit fer mitjana.

